ПОЈЕДИНИ БРОЈ 1 ДИНАР.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 300 дин. на годину, 150 дин. на пола године, 75 дин. на четврт год. за 1 месец 25 д.; за Америку 8 долара на годину. Претплатити се може бар на један месец.

„Застава“ излази дневно у 6 часова ујутро.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Ђуре Јакшића улица број 14. — Телефон број 110. — Рукописи се не враћају натраг.

Власник: Акциони Одбор Војвођ. Радикала.

Број 90. Нови Сад, у четвртак 23. априла 1925. Година LVI.

ИЗЈАВЕ

енглеских парламентараца „Застави“ о приликама у Бугарској

Пуковник Вецвуд, члан парламента, Г. Вилијан Макиндер, члан парламента, Пуковник Л. Естранж Малон, бивши народни посланик, сви чланови Енглеске Радничке Партије, написали су и подписали за „Заставу“ следећу изјаву:

„У Бугарску смо дошли поводом једне седнице у Доњем Дому. Циљ је наше посете био да на лицу места учинимо анкету и прибавимо поуздана обавештења о држању Цанковљеве владе према радничким класама и о убиствима о којима се говори да су се догодила за прошле две године као на пример: покољи на дереглијама код Лорна, убиство Михаила Дашица, бившег кмета у Самонову и о осталим инцидентима за које је јављено да су се догодили у Софији, Самонову, Пловдиву, Пазарџику и осталим местима.

По доласку нашли смо, на несрећу, да се догодио жалосни догађај у катедрали што је ограничило нашу анкету о догађајима у прошлости.

У Софији, имали смо интервјуе са: 1) Кабинетским министрима, перманентним државним чиновницима; 2) Вођама демократа, социјалних демократа и земљорадника; и тако 3) многе интервјуе са личностима који су апсолутно независни међу којима се налазе странци стално настањени у Софији.

Од министара смо сазнали — а имали смо сат и по разговора са г-ном Калфовом, министром спољних послова, у суботу — да је службено мишљење да је завера организована преко границе од стране комуниста са знањем и пристанком једне суседне земље на запад. „Зашто су“, он је питао, „575 емиграната добили склониште у Србији?“

Г. Калфов нам је рекао да су три амнестије понуђене од стране Собрања, да је новац за њихове возне карте понуђен и да је увек изгледало да су их други утицаји убедили да и даље остану.

Провели смо четири дана у интервјуима за које време једва да је један сат прошао када нисмо интервјуисали кога од људи који знају ствари и имају искуства, и док су сви признали јак комунистички утицај, многа званична се лица нису устезала да говоре о сагласности са једном суседном земљом.

Наше лично чврсто убеђење, а ми ово кажемо после брижљива размишљања да је нечувено злочиначко дело од прошле недеље директан резултат метода владе у њеном насилничком третирању опозиције путем убиства, забраном штампе и стављањем изван закона оних који стоје у опозицији према влади. Једва да је прошла недеља дана за последње две године а да неки истакнут комуниста или земљорадник није био уморен. Од кога?

Независно мишљење је да су ова злочиначка дела извршена од стране Војне Лиге која у самој ствари влада Бугарском.

Ми смо употребили све упливе које смо могли употребити да убедимо владу да задржи милитаристе од „анграо“ покоља људи и жена које су приликом последњих полицијских потера затворени. Сви који су макар само осумњачени да имају комунистичке тенденције или да припадају левом крилу социјалиста затварани су на хиљаде — на пример, још од понедеоника ми смо видели њих 40 дотераних за мање од пет минута. Треба имати у виду да је ово било после четири дана како је потера отпочела, и ма како да је тешко да се саме цифре добију, говори се да их има 6000 који су до сада ухапшени.

Пошто смо саслушали многе извештаје, ми смо убеђени да су многе стотине ових уморени без икаква суђења — само на основу сумње.

Јавно мњење изван Бугарске мора да тражи да у име опште правде ови затвореници добију правично суђење и да невина лица не страдају само на основу сумње, јер, сигурно, 6000 лица или више не могу бити умешана у „аутрец“ — нечувено злочиначко дело — у катедрали од прошле недеље.“

Ова изјава је од огромне важности за нашу државу. Она је потврда мишљења целог нашег јавног мњења, премда се у њој износе и познате одвратне оптужбе бугарске владе против Србије. Енглеска парламентарна делегација, коју сачињавају горња господа, прошла је јутрос поред Београда на путу за Лондон. Очекивати је, да ће у смислу горње изјаве енглески парламентарци поднети извештај Доњем Дому, и тиме изнети у правој боји пред целу енглеску јавност садањи бугарски режим и целу ситуацију у Бугарској.

—

СИТУАЦИЈА

Повратак политичара

МЛ. БЕОГРАД, 22. априла. Политичка ситуација у Београду је оживела. Вратили су се сви министри осим г. Пашића и велик број народних посланика. Од сутра почиње пун развој политичке ситуације. Догађаји у Бугарској стишали су већ раздражено расположење, те се догађаји у Бугарској са пуно пажње, али хладнокрвно посматрају.

Влада је вечерас одржала седницу.

— Саветовање опозиције —

Код г. Давидовића одржана је конференција опозиционих првака. Предмет конферисања даље држање опозиције.

Седница министарског савета

Јуче увече, пошто су се вратили са пута сви министри осим г. Пашића, одржана је прва седница министарског савета. На тој седници расправљано је о догађајима у Бугарској. Донети су важни закључци, али се очекује долазак г. Пашића. Влада сматра да је оптужба бугарске владе наше државе неоправдана, те не треба тој оптужби придавати важности и одговор.

Изјава енглеских парламантараца у нашем данашњем броју биће доказ нашој влади о одговорности бугарске владе за све оно што се у Бугарској дешава На седници владе донети су закључци о пројекту закона о становима. Влада констатује, да у целој нашој држави влада потпун и узоран ред и мир. У владиним круговима не придаје се много важности преговорима са франковцима.

Вечерас стиже у Београд делегација грчке владе ради преговора о склапању савеза између наше и грчке државе.

— Парламентарни рат почео —

Данас после подне састали су се чланови законодавног одбора. Седница секције за закон о штампи није се могла одржати, јер се очекује долазак председника г. др. Лазе Марковића. Сутра се састаје пленум законодавног одбора ради пројекта закона о становима. Председник парламента г. Марко Трифковић брзојавним путем позвао је све посланике на рад у секцијама скупштинским.

— Чланови ХСС. у Београду —

Синоћ је допутовао у Београд др. Полић и дуго конферисао са г. Давидовићем. У Београду се јуче задржавао г. др. Лончаревић, посланик, радићевац, из Ср. Митровице.

На седници министарског савета решавано је и о учешћу наше владе на париској конференцији поводом припремања велике изложбе. У интересу штедње одлучено је, да на тој конференцији нашу државу заступају само др. Велизар Јанковић и др. Коста Кумануди.

Из Бугарске

Ситуација у Бугарској још увек је очајна. Цанковљева влада позвала је под оружје нових 13 хиљада војника, те немилосрдно гони све своје противнике. Чини се да Цанковљева влада искоришћује страховите догађаје у Софији, да терором још више учврсти свој положај у Бугарској. На јавност је тек сада изнето да је и приликом повратка Цанкова из Букурешта припремано било против њега два атентата. Један извиднички воз испред његовог посебног воза сурвао се у понор, те се Цанков тако спасао.

— Положај краља Бориса —

Краљ Борис упутио је у Немачку једног свог официра да позове натраг у Бугарску његовог оца Фердинанда. Генарал Лазаров, који је прави војни диктатор, формално је интернирао Бориса у двору, и неда му да дође у везу са помирљивијим струјама. Цанков је вољан да одступи. У току ноћи, јуче је убијено 3—400 осумничених у саучешћу у атентату.

Синоћ су у Софији убијени Труткин, бивши управник града Софије и Мурављев, бивши министар војни у Стамболијсковој влади.

Конференција у Суботици

Велики жупан града Суботице је сазвао конференцију интелектуалаца из Војводине. Конференција треба да заузме становиште у питању правног факултета у Суботици. Министарство је решило, да се правни факултет пренесе из Суботице у Сарајево. Тиме би наши крајеви остали без иједне више школе. Како се пак осећа потреба на свима корацима, да се једна овакова институција одржи у Војводини, то је потреба, да се чује реч наших Војвођана у овоме питању. Конференција која ће се састати сутра, 24. о. м. у већници градској ће о овом питању већати и послати своје мишљење министарству, да оно и становиште наших људи узме на вагу, па да онда тек донесе дефинитивно решење. Ван сваке је сумње да треба и Сарајеву изаћи на сусрет, али то још не значи, да треба на једном месту ускратити, да би се на другом могло попунити.

Чућемо шта ће се донети па ћемо о томе известити наш свет.

Динар у Цириху 8·40

Политичке вести

Румунски дугови у Америци

Америчка влада послала је Румунији представку, којом ју позива да плати своје дугове, којима се за време рата задужила код америчке Уније. Румунска влада узела је ову представку на знање, али изјављује, да ни у том случају неће и не може платити своје америчке ратне дугове, докле год и она не буде добила своја потраживања од побеђених држава.

Бенеш у Варшави

У недељу је отпутовао у Варшаву чехословачки министар спољних послова др Едуард Бенеш. Његов одлазак у пољску престоницу има важну политичку сврху. Бенеш жели да се међусобним споразумом ликвидирају сва спорна питања између Пољске и Чехословачке и да између ове две словенске државе дође до што братскијих односа. На састанку у Варшави свакако ће бити речи и о уласку Пољске у састав Мале Антанте.

Демонстрације бечких монархиста

Бечке монархисте приредили су у недељу парастос покојном цару и краљу Карлу. После парастоса једна гомила монархиста од 3—400 на броју кренула се са црно жутим тробојницама демонстрирајући и кличући Хабсбурговцима улицама према рингу; но полиција их је растерала. После подне приредили су монархисти поновне демонстрације у једном парку, где су се опет сукобили са социјалистичком омладином.

Најновије о пегавцу

По свима знацима изгледа да зараза пегавца у Срему јењава, што се у првом реду може захвалити енергичним мерама које су подузеле надлежне здравствене власти. Последњих дана је јављен само један нов случај и то из Земуна, где је у тамошњој болници 18. о. м. примљен на лечење под сумњивим знацима пегавца Иван Аничић из Нове Градишке, некадањи писар, а сада без сталног занимања.

Пошто се исти пре свога оболења бавио у Инђији и Ст. Пазови, то су и тамо наређене све потребне мере предохране. Тако је у Инђији спроведена дезинфекција тамошњега херберга Ђуре Крафта, а у Ст. Пазови је наређено да се пронађе преноћиште, у којем је овај болесник провео једну ноћ.

Из Осека јављају да је болесник од пегавца Иван Мештровић од 10.—24. марта о. г. пре свога оболења становао у Новом Саду код неког столара Мишке са кућним бројем 17. Нити презиме тога столара нити пак име улице не уме тај болесник да наведе и стога је упућен градски физикат да путем пријавног звања пронађе тога колара и нашем граду и да спроведе све потребне мере ако се покаже потреба. Међутим и овим путем се позива грађанство да пријави овдашњем физикату стан тога колара уколико је то коме од грађанства познато.

Садања зараза пегавца имала је више смртних случајева, јер су од те болести осим већ јављенога Кристијана Лера у Новом Саду и Јосифа Папе у Митровици умрли последњих дана још ова три лица: Фрања Цена у Ср. Карловцима, Милош Томић у Ср. Митровици и Зарија Ђица у Земуну. Стање осталих болесника је прилично.

Павле Тервин

Пољопривредна политика и Аграрна реформа

(Наставак.)

Хрђава страна му је, што је лични посед само правни а не и у економском погледу, јер су произвођачи један према другоме више зависни, што хатар и путеви заузму многу површину и што сеоски живот, особито код мање културних, рађа лакомислен живот. Али је најгори овај систем, где је, као оно код нас на много места, ратарско становништво у селу а поседи им посве далеко. Ту је обрада тешка и заморна, много се време потраћи у шетњу, коњи замарају, или се мора два домазлука водити.

Привредним напретком увидело се, да ти првобитни системи поседа нису практични. Са расејаним парцелама економија није независна, стаје много труда и времена, поправљање земље је јако отештано (стање у Банату) стога су људи нашли за боље, да се имање групише, па је то стање и државним законом регулисано. Додуше мањи поседници су већином противни томе груписању бојећи се да ће добити мање, лошију и удаљенију земљу.

Још у староме Риму развио се један типичан поседовни систем, који је уређивао њихове привредне интереса. За време републике владао је систем „клијентела“, а за време царевине пак „колонат“. Оба начина су ограничавала посед скучавајући поседника на извесне обавезе. Међутим од већег је значаја био систем кметовштине, који је такође постојао у римском добу и својим моралним односом бољи био од прва два система. Кметови су дужни били давати десети део поседнику и лично кулучити (робовати). Овај однос између поседника и пољопривредника свакако је био сношљивији, моралнији од старовековног робовања. Па и са привредног гледишта није био штетан, јер је пољопривреда примитивна била и није захтевала велики труд и жртву; цена производа и радне снаге није била велика, те пољопривредник ни онако није могао знатно уновчити свој производ, па га није ни произвађао у већој количини. Право на десетину плода подстрекавало је разумне поседнике, да унапређују стање својих кметова. Поседник се имао старати за своје кметове, а то му је и у прилог ишло, јер хрђаво храњени, запуштени и незадовољни кмет нити је с вољом радио; нити војевао. Али посматрајући овај систем са гледишта више привредне културе, морамо признати, да је такође назадан. Давање десетине спречавало је привредни здрав развој; пољопривредник није могао, ни смео, рационалније радити, јер није смео улагати ни труда ни трошка више него што му се исплаћивало уз давање десетине; није могао инвестирати у имање које није његова својина; није имао воље ни могућности ни да ради онако, како би то захтевао напреднији дух времена; поседник је увек радије примао свој део у новцу, чија је вредност једнака, него у храни, чија се и вредноћа мењала; поседник је и сам одвраћао свога кмета од рационалнијег рада, јер није хтео да жртвује сигурно за несигурно; и напослетку, пољопривредник, стојећи своме госи вазда на расположењу, није могао за свој рад унапред приуготовити распоред рада.

Па и поред све те хрђаве стране, одржао се систем кметовштине (феудализам) кроз цео средњи век, а у неким нашим крајевима све до најскоријег времена. У почетку средњег века слободан посед се све више губио. Велики поседи владалаца и господштине нису се обрађивали непосредно, већ преко кметова. Учестали ратови нагонили су и дотадање слободне поседнике, да се предаду у окриље великих, који су тада у место њих снашали терет ратовања. На тај се начин, од досадашњих малих слободних поседника, створио један изразити пољопривредни сталеж, који се занимао само са привредном производњом. У том првом добу тога развоја, пољопривредник је, жртвујући своју слободу, добио привредно осигурање; дужности су му биле одређене, однос према господару јасан, па је развојем трговине и индустрије и сама пољопривреда могла ступити корак напред. Али утицајем економије новца поче на много места тај урбаријалан однос да слаби, те усљед правне одвисности и оштре сталешке разлике, да уздрма цео тај систем. Приметило се да наступа нова ера, утицај и положај спахије се мењује. Променом баштинског система војачења, а увођењем сталне војске, један добар део господштине се повукао на своје имање и економисало. По изуму барута, ратовање је већ скупље стајало, али тако исто и одбрана свога поседа, приход је међутим бивао све мањи. Варошко грађанство пак, усљед добрих конјунктура живело је луксузно и пробуди завист спахија; и они хтедоше тако живети као богати варошки грађанин, ал им се не могаде, јер је једна женска хаљина вредила 10 форинти а јутро земље тек 2—3 форинта. Рат је пак престао бити извор прихода, јер у место коњице ступи пешадија, која се формирала од „паора“ (сељака): усљед већег правног поретка престала је и отимачина, па и са двора се уклањаху спахије, јер их истиснуше учени људи.

(Наставиће се)

Наша комунална политика

— Из Векяке Кикинде нам пише наш дописник —

У четвртак 16. априла о. г. одржана је ванредна скупштинска седница градског представништва, на којој се претресало у главном питање редукције градских чиновника. Комисија, изабрата по том питању завршила је свој рад и градски начелник г. Никола Табаковић поднео је извештај, који је примљен и упућен градском савету, ради дефинитивног предлога. Поред питања о редукцији, на дневном су реду била питања економског карактера, и то: предлог правилника о пољским чуварима (усвојен), обавеза каламљења беле марве, питање повишења попаше (остаје по старом), и правилник о осигурању одштете за коње, побијене због коњске сакагије (предлог правилника упућен градском савету на проматрање). Скупштина је у највећем реду и сразмерно кратком времену завршила свој рад.

*

На упражњено место градског инжињера постављен је инжињер г. Ника Цвиличевић из Вел. Бечкерека. Нови градски инжињер ступио је одмах на дужност.

Градски саветник г. Миливој Веселиновић стављен је по властитој молби у мировину. На његово место наименован је г. Живојин Ратаров, бивши градски саветник, који је одмах ступио на дужност.

Страначко расположење среза Кикиндског одлично. После лепе победе на прошлим изборима учвршћују се у свим местима организације радикалне странке. Нарочито се у томе раду истиче Омладина, која је пошто се реорганизовала, са новим снагама предузела рад око развијања радикалне идеје по кикиндском срезу. Настоји се нарочито на томе, да дођу што јачи људи, да воде локалну политику појединих места.

Пред затварање кафане „Краљице Марије“

— Комисија градског физиката установила је да се кафана „Краљица Марија“ налази у таком нечистом стању, да ће се морати затворити — Тужбе из грађанства против нечистоће —

„Застава“ је у своје време донела да је једна комисија прегледала просторије хотела, кафане и ресторације „Краљица Марија“ и да је нашла такво стање, да су се чланови комисије ужасавали и згражали. Градски физик г. Стејић, саставио је записник у коме је изнео стање у коме се налази кафана и ресторација и ставио је предлог да се цела зграда затвори на 3 месеца док се не очисти и уреди, тако, да одговара хигијенским прописима. На велико изненађење, до затварања није дошло, јер је нечијом интервенцијом успело да се затварање одложи, и казни бивши директор кафане Андре са 500 дин.

О томе смо ми писали. Сада је 10 ов мес. поново изашла комисија на лице места, прегледала двориште кафане па је о томе начињен записник.

У томе записнику Кап. Бр. 1389./1925. вели се између осталога и ово: „Зграда где се налази хотел „Краљица Марија“ и Амерички Бар, налазе се у највећој нечистоћи. Код улаза у Бар налазе се велике гомиле ђубрета и отпадака од јела, које је ту одавно, тако, да се усмрдило јер дуго стоји. Осим тога у згради се налази огромна количина пацова и остале жгадије те постоји стална опасност заразе! Хотел, ресторација налазе се у близини клозета те су уопште нехигијенски саграђени. Пред улазом у кујну налазе се подземни базени за прљаву воду, где се осим воде бацају и отпатци од јела, тако да су обе јаме пуне ђубрета. Чланови комисије су лично видели пацове, како ходају у рупи по ђубрету... зато ова комисија предлаже да се хотел, кафана и ресторација затворе из здравствених разлога“.

Осим тога из грађанства су градском физикату стигле многе тужбе против нечистоће у кафани, где се гостима сервирају јела и пића у посуђу, које је често пута тако прљаво да се очевидно види да посуђе није ни прано, него је само водом промућкано.

Градски физикат из обзира да се у последње време појављује зараза, а исто тако долази и лето, када постоји још већа опасност за ширење разних заразних болести, предложио је да се кафана и ресторација „Краљице Марије“ затворе док се зграда не исчисти.

Грађанство с правом очекује да ће се власти овом приликом послужити мерама, које им стоје на расположењу у интересу чистоће и угледа града, где назови први хотел по својој чистоћи стоји далеко иза малоазијских хотела.

Метеоролошки извештај

Ваздухопловне Метеоролошке Станице у Петроварадину

од 22 априла у 8 часова.

Петроварадин (Нови Сад): киша; температура 12·6° Ц.

Београд: киша; темп. 13° Ц.
Загреб: облачно; темп. 8° Ц.
Сарајево: облачно; темп. 11° Ц.
Мостар: облачно; темп. 13° Ц.
Крагујевац: облачно; темп. 14° Ц.
Котор: облачно³/₄; темп. 19° Ц.
Осек: киша; темп. 12° Ц.

Опште стање времена

Јака депресија с Исланда (735 м/м) долази према копну, друга са Истока (Москва 745 м/м) шири свој уплив и према нама, куда се са запада приближио и Средоземни минимум, знатно изпиљен (Венеција 756 м/м). Азорски високи притисак (С. З. Иверије 768 м/м), осећа се кроз Средњу Европу. Јаких бура има само око Исланда и у Одеси. Ветрова, до 8 м/с. има на многим пределима. Ведро је око Балтика и у С. Француској и С. Италији. Кише једино на многим пределима, температура већим делом пада.

Прогноза за 23. април

У нашој држави ће притисак још слабити, ветрови остати местимице и до 8 м/с. јаки у источним деловима државе долазити са југоистока, у западнима са југа и скретати према сказаљци на сату. На западу ће се разведравати и нагло захладити, на Истоку ће облачност с кишама на махове још потрајати, али ће се облаци наскоро разређивати и захлађење остати и на Истоку.

—

Новосадске новости

Нови Сад, 22 априла.

— Силовао сестру. Дана 7. апр. догодио се у Темерину гнусан злочин. Јанош Месарош, стар 24 године силовао је своју сестру Розу, стару 21 годину, која је малоумна. Остали укућани отишли су тога дана у кукурузе, а њих двоје су остали код куће. Шта је тада било незна се, али је после неколико дана Роза испричала својој матери да је Јанош силовао. Осим тога јој је Јанош запретио да ће је истући ако покуша коме да каже. То је изгледа и навело Розу да ћути, али је најзад испричала матери. Жандармерија је за ово дело сазнала тек 20. о. м. па је Јанош одмах ухапшен и саслушан. На саслушању је Јанош у први мах порицао, али је доцније признао. Спроведен је данас у затвор Државног Тужиоца у Новом Саду.

— Ухваћен професионалан кесарош, који је учио свој „занат“. Жандармерија из Турије спровела је у Нови Сад Маријана Античевића, кесароша по занимању, који је дана 19. о. м. украо приликом улаза у воз Адаму Лезлу новчаник са 257 динара. Лез је одмах пријавио крађу жандармерији и описао младића, који је крађу извршио. После краћег трагања, жандармерији је успело да пронађе лопова у лицу Маријана Античевића. Античевић је на саслушању признао да је извршио крађу, а осим тога је признао и многе друге крађе и џепароштва, која је извршио. Тако вели да је кесарошки занат учио од некога Јакова Бимбера из Сарајева, који је наводно био жељезнички агент(?) на прузи Београд—Винковци. Осим тога вели да је био и у Београду и да је од тамошње полиције био кажњаван због крађа и клатарења.

— Ножем у леђа због невенчане жене. У затвор Државног Тужиоца у Новом Саду спроведен је Андрија Уј из Бачког Градишта, који је дана 17. о. м. убо ножем у леђа Мишу Хонока и побегао. Мотив овоме лежи у томе што је Хонок наводно живео у недозвољеним односима са Ујевом невенчаном женом Викторијом. Поведена је истрага.

— Несрећан случај приликом преношења касе. У Старој Паланци је јуче онде погинуо Милан Васић, кочијаш приликом преношења неке касе на илочкој скели. Милан је хтео да скочи на кола, која су већ кренула, али се омакао и пао и кола су прешла преко њега. Милан је на месту остао мртав.

— Нови Сад је добио шефа полиције Нови шеф полиције г. Станоје Михалцић, положио је јуче заклетву и преузео дужност. Г. Михалцић је изјавио да он за сада још није упознат са прикама у новосадској полицији, него ће сада почети да исте проучава што ће у сваком случају потрајати најмање 15 дана.

ФИЛМ

Један грандиозан филм

— Quo vadis —

Како је филмска техника и глума за последњи деценијум напредовала види се најбоље по овоме филму, који је пре једно 12 година први пут даван. Онда је то било примитивно натуцање једног детета, према савршеном говору једног зрелог човека, као што је овај филм, који се данас даје у „Аполо“ биоскопу и то први део (опет по роману Хенрика Сенкјевића).

Сви типови: Нерон, Петроније, Винисије, Хилон, Лигије, Попеја, Еуника и т. д. су савршено приказани. Историска средина је до најмањег детаља строго научно простудирана сасвим у духу епохе, великог царског Рима — господара света! Особито сјајно су изведене оргије у палачи Нерона.

Ово је свакако најјачи филм, који смо после рата гледали и ми га нашој публици најтоплије можемо препоручити. С.

Уштипци

— Матора лија —

Мртвом се курјаку реп мери а маторој лији кожа, која се обеси на таван.

Мађарска је имала једну таку лију. Живела је дуго, пре рата и до јуче. Звали су је гроф Алберт Апоњи. Био је он представник мађарских разметљивих кнезова, грофова и барона и заступао је интересе тих великих поседника и био је велики Мађар од усукана брка до мамуза.

Ова два АА. путовала су по целој Европи, да заступају мађарске интересе, увек имајући пред очима две главне ствари: велики капитал горе, а народности доле. Та два АА. била су џелат наших школа. Апоњијев школски закон начинио би за кратко време пустош од наших народних школа, али.

Али дође рат и поквари рачуи курјацима и лисицама. Кожа најматорије лије не треба да дође на таван, него у светски музеј, и да одатле казује свету, да памет може неко време господарити, али ће ум увек кладе ваљати.

— Црни гавранови —

Скупили су се у Загребу католички бискупи и протестовали су против одлуке министра просвете, која наређује школским надзорницима, да надзиравају све културне, просветне и хумане установе.

Боје се бискупи, да је министрова наредба противуставна, да објављује културни рат и да изазива нерасположење католика према држави.

О, о, невини голубови! како се они боје, да ће Срби устати против културе!

Друго је посреди, што црне гавранове претвара у невине голубове. Није ту култура у опасности, него оне копче што су увијене у културни флиспапир.

Кад су се у одбрану културе подигли ови „невини голубови“, биће да њихова „култура“ у верским круговима, маријиним конгрегацијама и сличним врзиним колима одише на — трулеж.

Тврдо.

Хинденбургов програмни говор

У недељу је маршал Хинденбург на великом збору у Хановеру одржао први свој програмни говор као кандидат за председника немачке републике У своме говору Хинденбург је истакао нарочито две ствари: прво је побијао тврдњу политичких својих противника као да би он као председник републике увео милитаристичку реакцију и срушио републику, а друга његова важна изјава је та, да ће његов први задатак као председник републике бити да скине са Немачке кривицу због рата. Ова друга изјава Хинденбургова изазвала је мучан утитак у страној штампи.

ВЕСТИ

— **Ускршњи поклон Заводу Марије Трандафил.** О Ускрсу, ове године, питомцима сиротишта Завода Марије Трандафил у Н. Саду послали су поклоне: „Посестрима“ јаја и колача; г. Иван Станојчић, пекар, 40 кр. брашна и 40 кр. хлеба; г. В. Коларски, трговац, смокава и шећера; г. Мита Радонић, кројач, колача и 30. дин. у готову. Управа Завода и овим путем срдачно захваљује свима на послатим поклонима.

— **Читуља.** Породице недужних жртава обесног и избезумљеног Арнаутина издајника отаџбине издале су посмртне објаве, којом објављују прерану и трагичну смрт Милана А. Панића, адм. поручника V. арт. пука у В Кикинди, који је погинуо у својој 53-ој години живота оставивши уцвиљену супругу Иванку, сина Душана студ. медицине и кћерку Катицу, и смрт Душана И. Кокотовића, адм. поручника I. арт арм. Области у Петроварадину, који је изгубио свој живот у 29-ој години, а остао иза себе тужне родитеље Илију и Милосаву Кокотовић, супругу Јованку, кћерку Милану, браћу, и сестре и осталу родбину. Нека је вечан спомен овим јадним жртвама избезумљености људске.

— **Осуђен због вређања народности.** Бечкеречки лечник др. Јован Клем осуђен је на хиљаду динара глобе, јер је заборавио да не живи више у Мађарској те се дрзнуо да једном приликом псује „Вадраце“ зато, што му је станарнски одбор послао у кућу новог станара.

— **Хаџилук у Рим.** Римокатоличима је ове године тако звана света година, када силан католички свет иде на хаџилук у Рим. Из наше државе спрема се до три хиљаде људи на тај римски хаџилук а из саме Војводине ићи ће ускоро у Рим до 1500 римокатоличких хаџија.

— **Подмладак Црвеног Крста у Војводини.** Идеја друштва Црвеног Крста нашла је у нашим крајевима на врло леп пријем. Друштво Црвеног Крста има у Војводини десетак хиљада чланова, а сам подмладак Црвеног Крста у Војводини броји преко 30 хиљада чланова.

— **Племенито дело.** Добротворна Задруга Српкиња у Вел. Кикинди поводом вести у нашем листу о незбринутој сирочади раденика Вондричека, послала је свој прилог преко администрације за ту породицу 100 динара, на чему јој хвала за племенито дело.

— **Проширење права приватне својине у Русији.** По писању руских совјетских листова, совјетска влада ступила је у преговоре са представницима руских трговачких и привреених кругова, ради обнове привредног финансијског живота у Русији. Совјетска влада вољна је да трговцима, индустријалцима и привредницима прошири право на приватну својина а и да им даде политичка права. Бољшевици се дакле враћају капиталистичком систему.

— **Сведоџбе за вођење жељезничких локомотива и паробродских стројева,** који нису истављени на државном језику, овлашћују за вођење локомобилних и стабилних стројева само у случају, ако сопственици поменутих сведоџаба на основу истих прибаве на државном језику сведочанство за вођење локомобила односно стабилних стројева. Испитна Комисија за ложаче и машинисте у В. Бечкереку оставља поменутим стројовођама потребне сведоџбе на државном језику до 30. маја 1925. ако јој они доставе: 1) оригиналну сведоџбу, која ће им се вратити; 2) изјаву таксирану са 5 динара и написану на државном језику, у којој изјављују, да на основу приключене сведоџбе траже својој квалификацији одговарајући сведоџбу за в ђење локомобила односно стабилних парних стројева. Такса за ову сведоџбу изнаша 60 динара у готовом. Сопственици сведоџаба, које нису истављене на државном језику, губе после 31. маја право за руковођење локомобила или стабилних парних котлова односно стројева.

— **Забаву** са томболом и игранком, приређују учитељи среза бачкопаланачког уз пријатељско суделовање Држ. Женске Учитељске Школе из Новог Сада под вођством г. Павла Љотића управитеља школе, у суботу 2. маја о. г. у просторијама „Касине“, у корист градње Учитељског Дома у Београду и излета.

— **Изгубљена боа.** 21. о. м., приликом погреба тројице официра у Петроварадину, изгубила је гђа Матилда Корхамер црн, кратак силскинбоа. Моли се поштени налазач да га донесе у Адм. „Заставе“.

— **Откривена шпијунска банда.** Пре неколико дана ухапсила је суботичка полиција једну читаву организовану шпијунску банду. Ухапшени су: Антон Гешталтер, Стеван Јануško, Лаза Крњајски, Етелка Келер и Ида Слобода, који су вршили шпијунажу у корист Мађарске. Гешталтер, Јануško и Крњајски су прикупљали податке по нашој држави, а женске Келерова и Слобода су те извештаје преносили у Мађарску и онде их у Келебији предавали капетану Егеру, шефу шпијунског мађарског оделења на нашој граници.

Нова, модерна, библиотека за позајмицу мађарске, немачке књиге. Цео дан отворено. **У огласном заводу КАРДОШ** Нови Сад, Краља Петра улица 9., у дворишту. 829 3—3

* **Против дебљања** делује са колосалним успехом једино „Вилфанов чај“. То признају сви стручњаци. Добива се у свим апотекама и дрогеријама. Произвађа лабораторијe Мр. Д. Вилфан, Загреб, Прилаз 71. 326 18—24

* После бријања употребите безусловно **Honey Jelly,** који производи Gameron i Komp, London. Тражите од вашега берберина. Цена 12 динара. 673 7—8

Купујте на новој грађери
Ђурице Лишића
Темерински друм преко канала
Букове и храстове дасне, као и сав други **столарски и грађевни материјал.** **ТЕЛЕФОН 306.**

Стечај

Генералној Дирекцији Државног Правобраниоштва потребно је особље за Државно Заступништво у Новом Саду:

1) државни заступник у рангу начелника Дирекције положај 4. или 5. групе I. категорије.

2) један секретар, ерарски фискал, 6. или 7. групе I. категорије.

3) два писара или приправника 8. или 9. групе I. категорије.

Кандидати треба да испуњавају све услове из зак. о чиновницима а државни заступник и секретар да имају и положени судијски или адвокатски испит.

Државни заступник и секретар имају плату, судијски додатак и сва остала права, која имају судије одговарајућих група, а писари и приправници тако исто све принадлежности и права, која имају судски секретари, писари и приправници одговарајућих група.

Рок пријаве 1. мај 1925. године.

БЕРЗА

Новосадска продуктна и ефектна берза.

Нови Сад, 22 априла 1925

Тенденција непромењена.

Нотирано је:

Пшеница бачка —·— до —·—

Јечам: бачки —·—.

Зоб: бачка —·—.

Кукуруз: бачки 195 — до 195 —.

Брашно: пшенично бачко № 0 —·— № 0g 700 — № 2 —·— № 5 —·— № 6 530 — № 7 —·— № 9 за пећу —·—.

Мекиње: пшеничне бачке —·—

Берза у Цириху 22. апр. у 16·45 Београд 8·30— Париз 26·78, Лондон 24.77—, Њујорк 516·30, Белгија 26.— Италија 21·15—, Шпанија —·— Холандија —·—, Берлин —·—, Беч —·—, Софија —·—, Праг 15·30—, Будимпешта 71·50, Грчка —·— Цариград —·—, Букурешт 2·30—,

Берза у Београду: слободна п. подне у 17·— с. Женева 1202·— Праг 185·—, Лондон 298·—, Беч 8·77, Милано 255·25, Њујорк 62·15 Париз 326·—, Пешта —·—, Букурешт —·—, Солун —·— Софија —·—

Аг. Авала.

ЗА УРЕДНИШТВО ОДГОВАРА
МИЛАН ИВАНИЧЕВИЋ.

ПОДЛИСТАК

НА ВОДОПАДИМА НАЈЕГЕРЕ (НИЈАГАРЕ)

Из путничких бележака

Душана П. Вукашиновића (2)

Тако сам у импозантној а по грчким и римским мотивима сграђеној Јавној Библиотеци у Чикагу нашао на пример и врло интересантне податке о првом путу Коломбовом у Америку. Ту се чува и једна репродукција прве географске карте, која се односи на Америку. Њу је у оно доба израдио Тосканели, за оно време најчувенији географ и ставио је на расположење Коломбу Та је карта од пресудног значаја за откривање Америке била у толико, што су на њој и Индије и Јапан на западној страни Европе означене биле. Тосканели је на тој карти означио да је Јапан од Канарских Острва само за 1200 миља удаљен, док у ствари од Шербура у Француској до Њујорка пут износи 3100 миља. Само овој нетачности Тосканелија има се благодарити да се Коломбо за једно такво предузеће одушевио, и да се на такав пут са оно мало помоћи што је од Изабеле Кастилијанске добио и одлучио. Да те карте није било нити Коломбо нити и један од његових савременика неби пошао на један пут, који треба да води у Индије а дужи је, више опасан и много скупљи него кад се плови око Рта Добре Наде, најјужније тачке Африке.

Кад је 1493 год. вест о успелом путу Коломбовом у Европу стигла, пожурили су се одмах и Португалци да пошаљу Кабрала, који је открио Бразилију и Васко Де-Гаму, који је пловећи око Африке први морем у Источну Индију стигао. И Енглези нису дуго чекали, него су послали оца и сина Кабота да пловећи на запад траже нови пут за Кину. Сви су ови путници стигнувши у Америку још увек мислили, да се налазе на азијском копну, и тек кад је Америго Веспучи (Americus Vespucius), кога је Португал године 1501. био послао, обишао целу обалу Јужне Америке све до поларног леда, ненашавши разуме се ни трага ни од предње ни од задње Индије, тек онда се било јасно увидело, да је откривен један сасвим нови, дотле непознати свет и дато му је име: Америка.

У то доба Коломбо је већ био умро и име Америка, које је у први мах било дато само Јужној Америци, проширено је и на њен северни део, јер се даљим путовањем утврдило, да оба дела заједно чине један једини континенат.

На ком степену културе су се у оно време староседеоци Америке налазили, то је опет приказано у безбројним дворанама Етнографског Музеја у Њујорку и у Маршал Филдовом у Чикагу. Тако за сопствене ствари и кад захтева интерес земље, Американци се брину и старају; за друге државе Американци имају само чисто трговачко разумевање.

Због велике хладноће одустадох од намере, да се електр. трамвајем до водопада, који су од Буфала 32 километра удаљени, одвезем, већ се вратих на станицу и седох у жељезнички воз. Воз иде десном обалом Најегере, чија ширина овде просечно износи на километар и по. Река носи велике санте леда, које су се отцепиле од тихог и у ово доба године смрзнутог Ири-језера. Једноликост природе, која је докле човек оком види свуда дебелим плаштом снега покривена, прекидају само безбројна индустријска предузећа и велике наслаге дрвета за грађу; после нарочито упадају у очи велики каблови разапети преко поља на јакој гвозденој конструкцији, а који одводе колосалну електричну снагу, која се на водопадима добија, у Буфало и околину.

Понеке станице уз пут имају индијанска имена, јер пре но што су се овде Бели настанили; налазиле су се овде велике насеобине староседелаца са бакарном бојом. Што се воз ближе циљу приближава потмули шум и тутњава, као једне олује која у даљини међу стеновитим горама бесни, све се јасније чује. То је грмљава од на водопадима побеснеле воде.

—

РАЗНО

Заборављено племе на балтичком мору

У Курландији живи мали народ ливонски, који је пре много векова играо знатну улогу у историји балтичких земаља, а после је био заборављен потпуно, а сада почиње да се поново препорађа. Ливонци су угрофинског стабла. сродни са Естонцима и Финцима. Прошлог месеца приредило је ливонско певачко друштво певачку турнеју по Естонској и били су од братског естонског народа свуда дочекивани са великим свечаностима. На универзитету у Дорпету, где се предаје такође ливонски језик, приредили су свечани концерат у старим народним ношњама. При свим дочецима наглашавала се заједница угро-финског рода.

Плугови из Пољске за Турску

Пољска индустријска изложба у Цариграду дала је добре резултате. Тако на пр. је једна од већих пољских фабрика за пољопривредне машине добила наруџбину за 5000 плугова различног типа. Део ове наруџбине већ је извршен. Воде се такође преговори за извоз веће количине угља из Пољске у Турску.

Дар румунског мора

Недавно су у Црном мору недалеко румунско-бугарске границе откривена велика поља острига. Остриге су се могле у толикој мери само зато расплодити, јер рибарима није била позната та врста, па их нису купили. Сада је влада послала једну нарочиту експедицију под вођством зоолога професора Борча, да прегледа та нова поља острига и да изради план за њихову експлоатацију.

Изложба паса у Варшави

Од 31 маја до 2 јуна о. г. биће отворена у Варшави изложба разних паса. Изложбу приређује „Савез одгајивача паса у Варшави. Најбољи пас добиће златну или сребрну медаљу или похвалне дипломе.

Целокупну продукцију и продају кленовничког угља — Лигнита

Преузела је ТРГОВАЧКА БАНКА У ПОЖАРЕВЦУ о чему се обавештавају поштпотрошачи. Траже се заступници за Срем, Банат и Бачку. 1—3

ОБЈАВА ПРЕСЕЉЕЊА

Част нам је обавестити наше ц. муштерије да смо се из наших просторија Јелачићев трг 28 преселили у Драшковићева 35.

Велепоштовањем:

Шандор Попак и друг

трговина рубаца (марама) на велико. Драшковићева 35. Загреб Телефон: 14—35. Брзојавни наслов „Рубац“ 862 1—2

Трговцима и занатлијама препоручујемо у пажњу, да се је под фирмом Вилим Фелдеш **Трговачки биро** за изједначење, Нови Сад, Жељезничка ул 70. који се је на основу дугогодишњег успешног пословања као изравнатељ код Бечког и Будимпештанског удружења за заштиту веровника отворило. 765 3—6

МАЛИ ОГЛАСИ

Једна реч 1 Д. Подвучене речи дупло

Продаје се

гостиона заједно са кућом и инвентаром уз врло повољне услове пола се плаћа одмах а друга пола по договору, због предузимања другог посла. Кућа и гостиона се налази у близини Монопола Дувана, где је запослен више од 500 радника, а имам 40 абонираца. — Обратити се Сави Поповићу, Пирошка ул 68 Нови Сад. 833 2-4

Лепа прилика!

Продаје се или се предаје хотел Београд, преко пута жељезничке станице у Н. Саду, са 10 пасажерских соба са новим намештајем Упитати сопственика Чеду. 681 4 4

ОГЛАС

За продати вршаћа машина марка M A V. 8 HP поправљен самоход и ланц Хајпов дреш и Хоферов елеватор све у добром стању дају и на отплату власник Стева Милуровић Угриновци п. Батајница, Срем 821

На мору

најлепшем положају Сплита изнајмљује се за летњу сезону бољој обитељи меблирани стан 2—3 собе с кухињом. Уз зграду велики перивој. Поближе на управу 797 3—3

Имам на продају

вршаћу машину, систем M. A. V. Казан јаки 8 HP. вршалица са елеватором и на кугл-лагер. Купац се може обратити на Миту Гаврилова и друга, Силбаш Бачка 859 1—1

За једну нову кућу у Београду, од 50 намештених соба, које се месечно издају, потребује се интелигентна способна **мастоличица**, средњих година која говори српски и немачки Обратити се писмено са условима на огласни завод Шмолка. Нови Сад Футошки пут 2. 860 1—2

Огласујте у „Застави“

Јавна благодарност

Сматрам за своју дужност овим путем захвалити се Др-у Василију Могином овдашњем лекару, који је моје тешко болесно дете отргао од сигурне смрти и излечио га за непуних 5—6 дана Најлепше се захваљујем господину доктору и желим му сваку срећу и много успеха у његовом раду.

У Новом Саду 21. IV 1925 год.

858 **Милица Марковић**

Бр. 795/1925

Оглас

Општина Гаково (Бачка Жупанија, срез Сомборски) жели увести електрично осветлење Позивају се рефлектанти, да своје писмене прописно таксиране понуде, најдаље до 30 априла 10 с. пре подне овој општини поднесу.

Страни држављани и укључују се. Са понудом има се положити и кауција од 50.000. дин. у готовом или гарантном писму. Нацрт уговора и остали услови могу се видети за време званичних часова код општин. бележника.

Гаково 16 IV. 1925.

Орестије Павлов с. р. бележник — **Стеван Вајганд** с. р. кнез

Ретка прилика

Продаје се плац од 12000 м² на најлепшем месту Топчидерског Брда у Београду Обратити се г. Васи Кажићу адвокату Скопљанска број 23 телефон 33—65 3—3

Сумпороугљик

за виноградаре може се добити код фирме БЕК, Фекетић (Бачка) 3—3

Продајем своју нову кућу која се налази иза Шулцовог млина. Плац је велик 4 квадратна хвата. Купац се може одмах уселити у стан од 3 собе и 2 кујне. Упитати Богољуба Марића у истој кући

Државна чиновница тражи какво намештење за после подне. Упитати у Администрацији 856 2—2

Набавка људске хране

На основу наређења Господина Министра Војске и Морнарице Е. П. Бр. 6130. од 20. августа 1924. год. Потиска Стална Војна Болница у Петроварадину одржаће у својој канцеларији на дан 19. маја тек. год у 11 часова усмену лицитацију за испоруку ниже означених артикла људске хране за болничарску чету, возарски есквадрон и марвену болницу Потиске Дивизијске Области и то:

1. Свињски масти	1000	кгр.
2. Пасуља белог	500	„
3. Макароне	1000	„
4. Гриса	500	„
5. Кромпира	2000	„
6. Сирћета	400	„
7. Зејтина	80	„
8. Вина	500	„

Услови могу се видети сваког дана у канцеларији Потиске Сталне Војне Болнице.

Кауција се полаже, до 10 часова поменутог дана у износу 5% наши, а 10% страни држављани од целокупне излицитиране суме у готовом или вредностним хартијама. Из канцеларије Потиске Сталне Војне Болнице у Петроварадину:

Управник
Др. Стев. Р. Андрић
сан пуковник.

830 3—3

МАНТЛОВА ОД ГУМЕ

ВАЈНФЕЛД, Нови Сад

Јеврејска ул. 3. 647 6—8

ХАЈНРИХ ЈУНГ

ЖИТНИ ТРГ 19.

Препоручује својим пећ. муштеријама своје богато сортирано складиште: Нових шивећих машина, бицикла, гума и све врсти прибора Велика механичка радионица где се врше све у горњу струку припадајуће оправке са гаранцијом. 635 6-13

На продају кућа са гостионицом

Због старости продајем из слободне руке своју кућу у Госпођинцима у главној улици са старом провереном гостионицом, где игра коло. Купац може ући у посед целе куће од шест соба и осталих принадлежности према споразуму. Услови плаћања повољни **Сава Владисављевић** гостионичар, Госпођинци 3—3 821

Реклама је пола успеха!

Продаја парног млина

Услед деобе имовине К. и Н. Браће З. Поповића, продајемо, под веома повољним условима постојећи парни млин у Београду. а) **Земљиште** је велико 7277 кв. метара на углу Карађорђеве, Каменичке и Босанске улице. б) **Укупна површина** под зградама 3124 метара. ц) **Важније млинске машине,** 18 комада дуплих ваљака, 6 дуплих grizpuc-машина; 4 filtr — ekshauztori и Klei-bürstmaschine са цилиндером за сортирање; 11 највећих дуплих planzihtera; 14 детажера; 1 монитор капацитет 180.000 кгр. 22 највећих тријера; 4 шелмашине; 2 аутомат ваге; итд. д., **Машине,** 2 старе парне машине једна од 300 а друга од 70 коњ. снага са целокупним инсталацијом. е) **Нова машина и нови казани,** 2 нова парна котла од по 120 квад. мет. загрејане површине један је узидан у октобру прошле године, а други има да приспе за месец два) за притиском од 12 атмосфера са економизером и прегрејачем; 1 нова парна машина (послата из фабрике очекујемо сваки дан да приспе) еф 550 коњ. снага (indic. 700 коњ. снага) потрошња паре гарантов. 4·6 кгр. на сат и 1. коњ. сн. тежина ове парне машине је 79.000 кгр. ф) **Капацитет млина је 120.000 кгр. пшенице за 24 сата.** Заинтересован и за цену и услове нека се најдаље до 15. маја ове год. обрате на адресу МЛИНОВИ БРАЋЕ З. ПОПОВИЋА А. Д. БЕОГРАД. 853 2—3

En Gross! СНИЖЕНЕ ЦЕНЕ! Част нам је известити пошт. грађанство из места и околине да услед промена посла СНИЖЕНЕ ЦЕНЕ! На мало

пуштамо у продају сву на нашем стоваришту налазећу се робу

са јако сниженим ценама и препоручујемо нашим ц. муштеријама како на велико En Gross тако и на мало, En Deteil, да у сопственом интересу пре него ма где буде пазариле дођу и прегледају наше стовариште без обвезе купа и тиме ће се уверити да пазарећи код нас чине велику уштеду. Сва роба је из најчувенијих иноземних творница, те зато нека нико не пропусти ову прилику да се снабде најбољом робом по цени која искључује сваку конкуренцију. С поштовањем:

Монашевић, Лазић и Ђурчић Нови Сад

На велико! Пашићева ул. бр. 23. 485 12-24 Филијала „Мајурац“ Пашићева ул. 9. En Detail!

Штампарија „Застава“ д. д. Нови Сад 1925. (534)